

ویژه آمادگی شرکت در امتحان‌های نهایی و نیم‌سال

فلسفه دوازدهم

(انسانی)

محمد کشوری

امتحان‌های
نیم‌سال دوم

امتحان‌های
نیم‌سال اول

امتحان‌های
درس به درس

پاسخ‌های
تشریحی +
کلید تصحیح

امتحان‌های
نهایی اخیر

امتحان‌های
شبیه‌ساز نهایی

پیشگفتار

سلام خدمت همه دانش‌آموزان عزیز، امیدوارم که همیشه سالم، تندرست، مهربان و موفق باشید. ممنون از اینکه این کتاب را انتخاب کردید. امیدواریم که تجربه ما، شما را به نمره ۲۰ در امتحان نهایی برساند. این کتاب ۳۲ آزمون دارد (جدول زیر را ببینید):

نوع آزمون	تعداد آزمون‌ها	سرفصل
درس به درس	۱۳	هر درس ۱ یا ۲ آزمون
نیم‌سال اول	۴	درس‌های اول تا ششم
نیم‌سال دوم	۳	درس‌های هفتم تا دوازدهم
جامع - شبیه‌ساز نهایی	۶	تمام کتاب
نهایی ۱۴۰۲	۳	تمام کتاب
نهایی ۱۴۰۳	۳	تمام کتاب

در تألیف آزمون‌ها، سعی کردیم که استاندارد امتحان نهایی را رعایت کنیم. در بعضی از آزمون‌ها، علاوه بر مطالب مهم و سؤال‌خیز در سال‌های اخیر، از مطالب و نکاتی که تاکنون در امتحان نهایی سؤال نیامده ولی احتمال طراحی سؤال هست نیز، سؤال طراحی کرده‌ایم. **پیشنهاد:** مطالعه متن کتاب درسی، خیلی می‌تواند به شما کمک کند. یعنی اول به متن کتاب مسلط شوید و نکات مهم را یاد بگیرید، بعد با مطالعه آزمون‌ها، مطالبی را که یاد گرفته‌اید، تثبیت کنید. نتیجه تسلط به همه مطالب و سؤال‌های این کتاب، کسب نمره ۲۰ در امتحان نهایی است.

ارزشیابی پایانی: ارزشیابی پایانی نوبت دوم به صورت نهایی و کتبی برگزار می‌شود و بارم‌بندی آن به صورت زیر است.

شماره درس	درس ۱	درس ۲	درس ۳	درس ۴	درس ۵	درس ۶	درس ۷	درس ۸	درس ۹	درس ۱۰	درس ۱۱	درس ۱۲	جمع
پایانی نوبت اول	۳	۳/۵	۳/۵	۳	۳	۴	-	-	-	-	-	-	۲۰
پایانی نوبت دوم، شهریور و دی	۱/۲۵	۱	۲	۱	۱/۵	۱/۷۵	۲/۵	۲/۵	۱/۲۵	۲	۲	۱/۲۵	۲۰

از واحد ویراستاری و حروف‌چینی انتشارات الگو به سرپرستی سرکار خانم ستین مختار، که در فرایند تولید کتاب زحمات بسیاری کشیدند و همچنین از آقای احمد منصوری، برای ویراستاری علمی و خانم ویدا محسنی برای صفحه‌آرایی کتاب بسیار ممنونم. از همکاران محترم و عزیزم نیز که با راهنمایی‌ها و لطف‌هایی که داشتند، باعث پیشرفت اینجانب و نگارش صحیح این کتاب شدند، تشکر و قدردانی می‌کنم.

و در آخر این کتاب را تقدیم می‌کنم به پدر و مادر عزیزم که همیشه قدردان زحمات و دست‌بوس‌شان هستم.

محمد کشوری

فهرست مطالب

آزمون‌های مرحله‌ای و جامع

آزمون ۱۸: نیم‌سال دوم (۱) ۲۴

آزمون ۱۹: نیم‌سال دوم (۲) ۲۶

آزمون ۲۰: نیم‌سال دوم (۳) ۲۸

آزمون ۲۱: جامع (۱) - شبیه‌ساز نهایی ۲۹

آزمون ۲۲: جامع (۲) - شبیه‌ساز نهایی ۳۱

آزمون ۲۳: جامع (۳) - شبیه‌ساز نهایی ۳۳

آزمون ۲۴: جامع (۴) - شبیه‌ساز نهایی ۳۵

آزمون ۲۵: جامع (۵) - شبیه‌ساز نهایی ۳۷

آزمون ۲۶: جامع (۶) - شبیه‌ساز نهایی ۳۹

آزمون ۲۷: جامع (۷) - خرداد ۱۴۰۲ ..... ۴۱

آزمون ۲۸: جامع (۸) - شهریور ۱۴۰۲ ..... ۴۳

آزمون ۲۹: جامع (۹) - دی ۱۴۰۲ ..... ۴۴

آزمون ۳۰: جامع (۱۰) - خرداد ۱۴۰۳ ..... ۴۶

آزمون ۳۱: جامع (۱۱) - شهریور ۱۴۰۳ ..... ۴۸

آزمون ۳۲: جامع (۱۲) - دی ۱۴۰۳ ..... ۵۰

پاسخ‌های تشریحی ۵۴

آزمون ۱: درس اول ۲

آزمون ۲: درس دوم ۳

آزمون ۳: درس سوم (۱) ۴

آزمون ۴: درس سوم (۲) ۵

آزمون ۵: درس چهارم ۶

آزمون ۶: درس پنجم ۸

آزمون ۷: درس ششم ۹

آزمون ۸: نیم‌سال اول (۱) ۱۰

آزمون ۹: نیم‌سال اول (۲) ۱۲

آزمون ۱۰: نیم‌سال اول (۳) ۱۴

آزمون ۱۱: نیم‌سال اول (۴) ۱۶

آزمون ۱۲: درس هفتم ۱۷

آزمون ۱۳: درس هشتم ۱۸

آزمون ۱۴: درس نهم ۲۰

آزمون ۱۵: درس دهم ۲۱

آزمون ۱۶: درس یازدهم ۲۲

آزمون ۱۷: درس دوازدهم ۲۳

ردیف	سؤالات	تألیفی	رشته: ادبیات و علوم انسانی - علوم و معارف اسلامی	امتحان نهایی: فلسفه ۲	مدت امتحان: ۴۵ دقیقه
نمره					
۱	تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط است. (الف) در قضیه «مثلث شکل سه ضلعی است» حمل سه ضلعی بر مثلث، نیازمند دلیل نیست. (ب) ما انسان‌ها می‌دانیم اشیا و موجوداتی پیرامون ما وجود دارند و می‌توانیم به هستی آن‌ها علم پیدا کنیم. (پ) ماهیت وجه مشترک اشیا است و وجود وجه اختصاصی آن‌ها. (ت) توماس آکوئیناس اصل مغایرت وجود ماهیت را پایه برهان‌های هستی‌شناسی خود قرار داد. (ث) حمل مفهوم «وجود» بر هر ماهیتی از جمله انسان، نیازمند دلیل است.	(خرداد ۱۴۰۳)			۱/۲۵
۲	گزینه مناسب را انتخاب کنید. (الف) کدام یک از موارد زیر توسط انسان در اشیا دیده نمی‌شود؟ (۱) موجود بودن (۲) داشتن ذات (ب) کدام یک از موارد زیر یکی از اساسی‌ترین آرا و عقاید فلسفی در عالم اسلام است؟ (۱) مغایرت وجود و ماهیت (۲) وجود داشتن این جهان مادی (پ) این سؤال که «این چیست؟» نشان‌دهنده اطمینان از چه موضوعی برای سؤال کننده است؟ (۱) ماهیت داشتن (۲) وجود داشتن				۰/۷۵
۳	در جدول زیر هر یک از موارد ستون (A) با یکی از موارد ستون (B) ارتباط دارد. آن را مشخص کنید. (توجه کنید در ستون (B) یک مورد اضافه است.)				۱
		ستون (A)	ستون (B)		
		(الف) ویژگی‌های درونی یک شیء (ب) حمل وجود بر درخت (پ) مکتب تومیسیم (ت) وجوب و امکان	(۱) نیازمند دلیل (۲) ابن رشد (۳) ابن سینا (۴) ذاتیات (۵) توماس آکوئیناس		
۴	جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. (الف) نظریه مغایرت وجود و ماهیت پایه استدلال ..... در فلسفه ابن سیناست. (ب) انسان در هر چیزی که مشاهده می‌کند، دو جنبه می‌یابد: «.....» و «.....». (پ) یکی از مباحث اولیه تعیین ..... میان وجود و ماهیت در عالم ذهن و خارج است. (ت) انسان می‌داند در اطرافش چیزهایی هست که می‌تواند به آن‌ها ..... پیدا کند. (ث) ویژگی‌های مخصوص به یک شیء را در فلسفه ..... آن شیء می‌گویند.	(خرداد ۱۴۰۳)			۱/۵
		به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.			
۵	فارابی به کدام یک از مسائل فلسفی توجه ویژه‌ای کرد؟				۰/۵
۶	نظر ابن سینا در مورد بحث ماهیت و وجود چه نامی دارد؟				۰/۵
۷	دلیل حمل «موجود» بر «انسان» چگونه به دست می‌آید؟				۰/۵
۸	چه کسی در اروپا اصل مغایرت وجود و ماهیت را گسترش داد؟				۰/۵
۹	اگر بپذیریم چستی‌هایی ذهنی هستند که تاکنون وجود خارجی نداشته‌اند، چه اصلی در ذهن حاصل می‌شود؟	(خرداد ۱۴۰۳)			۰/۵

ردیف	سؤالات	نمره
	به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.	
۱۰	اینکه «هستی» و «چیستی» دو مفهوم از یک چیزند به چه معناست؟	۱
۱۱	چرا حمل «حیوان ناطق» بر انسان نیازمند دلیل نیست؟	۱
۱۲	چرا مفهوم درخت یا انسان با مفهوم وجود مغایرت دارد؟	۱
	سر بلند و پیروز باشید.	جمع نمره ۱۰

صفحات پاسخ

موضوع آزمون

۲

آزمون

درس دوم

۵۴

امتحان نهایی: فلسفه ۲		رشته: ادبیات و علوم انسانی - علوم و معارف اسلامی		تألیفی		مدت امتحان: ۴۵ دقیقه			
ردیف	سؤالات						نمره		
۱	تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط است. الف) مفاهیم «مربع سه ضلعی» و «پرنده» به ترتیب «واجب الوجود» و «ممکن الوجود» هستند. ب) همهٔ اشیا یی که موجودند به اعتبار خودشان واجب الوجود هستند. پ) نسبت هشت با فرد بودن امکانی است. ت) حمل «وجود» بر «سیاه و سفید»، امتناعی است. ث) «مجموع زوایای مثلث صد و هشتاد درجه است» قضیه‌ای وجوبی است.						۱/۲۵ (خرداد ۱۴۰۱) (دی ۱۴۰۱)		
۲	گزینهٔ مناسب را انتخاب کنید. الف) نوع حمل در قضیهٔ «لوزی شکل است»، با کدام یک از قضایای زیر تناسب دارد؟ (۱) انسان حیوان است. (۲) انسان مخلوق است. ب) نوع حمل در قضیهٔ «مثلث سه ضلع دارد» چگونه است؟ (۱) امکانی (۲) وجوبی پ) اگر چیزی در ذهن وجود داشته باشد اما در خارج موجود نباشد، کدام یک نمی‌تواند باشد؟ (۱) واجب الوجود (۲) ممکن الوجود						۰/۷۵ (خرداد ۱۴۰۱)		
۳	هر یک از موارد ستون سمت راست با یکی از موارد ستون سمت چپ ارتباط دارد. آن را مشخص کنید. (در ستون سمت چپ یک مورد اضافه است.)						۱		
<table><tr><td>الف) فرد بودن عدد (۱) ب) هستی داشتن درخت پ) هستی داشتن شریک خداوند ت) گلی که اکنون بو می‌کنیم</td><td>(۱) واجب الوجود بالغیر (۲) واجب الوجود بالذات (۳) ممتنع الوجود (۴) ممکن الوجود (۵) ممکن الوجود بالغیر</td></tr></table>							الف) فرد بودن عدد (۱) ب) هستی داشتن درخت پ) هستی داشتن شریک خداوند ت) گلی که اکنون بو می‌کنیم	(۱) واجب الوجود بالغیر (۲) واجب الوجود بالذات (۳) ممتنع الوجود (۴) ممکن الوجود (۵) ممکن الوجود بالغیر	
الف) فرد بودن عدد (۱) ب) هستی داشتن درخت پ) هستی داشتن شریک خداوند ت) گلی که اکنون بو می‌کنیم	(۱) واجب الوجود بالغیر (۲) واجب الوجود بالذات (۳) ممتنع الوجود (۴) ممکن الوجود (۵) ممکن الوجود بالغیر								
۴	جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. الف) در قضیهٔ «دیوار خانهٔ ما سفید است»، رابطهٔ محمول با موضوع خود، رابطهٔ ..... است. ب) اگر رابطهٔ وجود با موجودی امکان داشته باشد، آن را ..... می‌خوانند. پ) انسانی را که اکنون حیات دارد و هست، ..... می‌دانیم. ت) رابطهٔ ..... انسان و وجود یک رابطهٔ امکانی است. ث) حالت ..... مانند ترازویی است که دو کفهٔ آن در حالت تعادل قرار دارند. ج) موجوداتی چون «انسان»، «اسب» و «درخت» با نظر به ذاتشان ..... نامیده می‌شوند.						۱/۵ (شهریور ۱۴۰۰) (دی ۱۴۰۱) (خرداد ۱۴۰۳)		

صفحات پاسخ

موضوع آزمون

۹

آزمون

۵۶ تا ۵۷

نیمسال اول (۲)

ردیف	سؤالات	نمره	امتحان نهایی: فلسفه ۲	رشته: ادبیات و علوم انسانی - علوم و معارف اسلامی	تألیفی	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
۱	تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط است. (الف) همه اشیا یی که موجود هستند، واجب‌الوجود هستند، اما به واسطه علت‌هایشان. (ب) وجود معلول ضرورتاً وابسته به علت است. (پ) از نظر دکارت یافتن مصداق‌های علت و معلول نیازمند تجربه و آموزش است. (ت) ارسطو خدا را موجودی ضرورتاً موجود دارای حیات و تغییرپذیر می‌داند. (ث) مسئولیت‌پذیری و اخلاق در جایی معنی دارد که انسان خود را صاحب اختیار و اراده بداند.	۱/۲۵				
۲	گزینه مناسب را انتخاب کنید. (الف) کدام فیلسوف اولین بار به نسبت میان وجود و ماهیت توجه ویژه‌ای نمود؟ (۱) فارابی (۲) ابن‌سینا (ب) پایه‌گذار فلسفه تومیسیم چه کسی است؟ (۱) ابن‌سینا (۲) آکوئیناس (پ) چه کسی از فلاسفه اروپایی معتقد بود که اصل علت بدون دخالت تجربه به‌دست می‌آید؟ (۱) دکارت (۲) هیوم (ت) از نظر فلاسفه مسلمان درک اصل علت بر چه چیزی استوار است؟ (۱) اصول عقلی علت (۲) اصل امتناع اجتماع نقیضین (ث) خداوند در مرتبه خلق جهان از نظر افلاطون کدام است؟ (۱) دمیورژ (۲) مثال خیر	۱/۲۵				
۳	با توجه به کلمات داخل کادر، دیدگاه‌های زیر مربوط به کدام‌یک از فلاسفه است؟ (یک کلمه اضافه است). افلاطون - سقراط - ارسطو - هیوم (الف) در سوی دیگر نوعی هستی است که پیوسته ثابت است. (ب) اعتقاد به خدای یگانه و تلاش برای هدایت مردم (پ) محرک بدون حرکت	۱/۵				
۴	با توجه به استدلال‌های وجود خداوند موارد ستون (A) را به موارد ستون (B) وصل کنید. (در ستون (B)، یک مورد اضافه است). <div> <div>ستون (A)</div> <div> الف) علت و معلول ب) امکان فقری پ) امکان ماهوی </div> </div> <div> <div>ستون (B)</div> <div> (۱) ابن‌سینا (۲) ملاصدرا (۳) فارابی (۴) ارسطو </div> </div>	۱/۵				

ردیف	سؤالات	نمره
۵	قضایای زیر را به لحاظ «امکانی، وجوبی یا امتناعی» بودن مشخص کنید. (الف) عدد ۸ فرد است. (ب) مجموع دو ضلع مثلث بزرگ‌تر از ضلع سوم است. (پ) شریک خداوند موجود است. (ت) فلز جیوه جامد است.	۱
۶	جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. (الف) انسان در هر چیزی دو جنبه مشاهده می‌کند: ..... و ..... (ب) رابطه وجودبخشی میان علت و معلول را ..... می‌گویند. (پ) هیوم انعکاس ذهنی رابطه طلوع خورشید و روشن شدن زمین را ..... می‌نامد. (ت) اصل ..... جهان را تابع رابطه‌ای ضروری و حتمی نشان می‌دهد. (ث) کرگور معتقد است که ..... هدیه‌ای الهی است که خدا به انسان می‌بخشد. (ج) از دیدگاه فارابی ..... باعث می‌شود سلسله علت‌ها تا بی‌نهایت پیش برود. (چ) ملاصدرا وابسته بودن موجودات را مربوط به ..... آن‌ها می‌دانست.	۲
	به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.	
۷	وقتی می‌گوییم هستی و چیستی دو مفهوم از یک چیز هستند، یعنی چه؟	۰/۵
۸	چرا حمل در قضیه «انسان جسم است» نیازمند دلیل نیست؟	۰/۵
۹	واجب‌الوجود بالغیر به چه معناست؟	۰/۵
۱۰	علت را تعریف کنید.	۰/۵
۱۱	معنای سوم اتفاق چیست؟	۰/۵
۱۲	چه بحرانی در قرن‌های بیستم و یکم فیلسوفان را به موضوع خداوند علاقه‌مند کرد؟	۰/۵
۱۳	ابن‌سینا واجب‌الوجود را بر چند قسمت می‌داند؟	۰/۵
۱۴	ویژگی برهان خداشناسی ابن‌سینا نسبت به فارابی چیست؟	۰/۵
	به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.	
۱۵	دلیل ابن‌سینا برای مغایرت وجود و ماهیت را توضیح دهید.	۱/۵
۱۶	نظریه هیوم در مورد رابطه علیت را توضیح دهید.	۱/۵
۱۷	تفاوت معانی دوم و چهارم اتفاق چیست؟	۱/۵
۱۸	برهان حرکت ارسطو را توضیح دهید.	۱/۵
۱۹	استدلال ابن‌سینا در مورد اثبات وجود خدا را شرح دهید.	۱/۵
	سربلند و پیروز باشید.	
۲۰	جمع نمره	

صفحات پاسخ

موضوع آزمون

۲۰

آزمون

۶۱

نیمسال دوم (۳)

امتحان نهایی: فلسفه ۲		رشته: ادبیات و علوم انسانی - علوم و معارف اسلامی		تألیفی		مدت امتحان: ۹۰ دقیقه											
ردیف	سؤالات						نمره										
۱	تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط است. (الف) مفهوم فلسفه با عقل و عقلانیت و مفهوم دین با ایمان گره خورده است. (ب) در دوره دوم حاکمیت کلیسا دخالت و چون و چرا کردن عقل را عامل تضعیف ایمان می دانستند. (پ) فیض خداوند از طریق عقول به عوالم دیگر می رسد و این عقول فوق طبیعت هستند. (ت) حرکت به سوی دانش و رشد شاخه های مختلف علم را حیات فلسفی در عالم اسلام می نامند. (ث) بنیادی ترین اصل فلسفی ملاصدرا اصالت ماهیت و اعتباری بودن وجود است.						۱/۲۵										
۲	گزینه مناسب را انتخاب کنید. (الف) از نظر فیلسوفان، عقل در ابتدای کودکی چگونه در انسان وجود دارد؟ (۱) به صورت استعداد (۲) در مراحل ابتدایی خود (ب) حکیمان پیش از اسلام در ایران خدا را چه می نامیده اند؟ (۱) نورالانوار (۲) عقل (پ) انسان به واسطه کدام عقل است که مفاهیم کلی را می فهمد و درک می کند؟ (۱) عقل کل (۲) عقل فعال (ت) مهم ترین تفاوت مدینه فاضله و مدینه جاهله از نظر فارابی چیست؟ (۱) هدف آن (۲) ریاست آن (ث) اصالت در بحث اصالت وجود و ماهیت به چه معناست؟ (۱) منشأ اثر بودن (۲) ذاتی بودن (ج) تفاوت عمده فلسفه در دوران متأخر ایران با دیگر دوره ها چیست؟ (۱) عدم شور و نشاط فلسفی (۲) ورود فلسفه های جدید اروپا						۱/۵										
۳	با توجه به کلمات داخل کادر، دیدگاه های زیر مربوط به کدام یک از فلاسفه است؟ (یک کلمه اضافه است.) هیوم - بیکن - اوگوست کنت - دکارت (الف) دست برداشتن از بت های ساختگی ذهن (ب) جدا شدن کامل از عقل گرایان (پ) ذهنی بودن نگاه فیلسوفان به جهان هستی						۱/۵										
۴	با توجه به تقسیم بندی جویندگان حقیقت، هر یک از موارد ستون (A) با یکی از موارد ستون (B) ارتباط دارد. آن را مشخص کنید. (در ستون (B)، یک مورد اضافه است.) <table><tr><td>ستون (A)</td><td>ستون (B)</td></tr><tr><td>(الف) به کمال رسیدگان در صور برهانی</td><td>(۱) دسته اول</td></tr><tr><td>(ب) جویندگان معرفت</td><td>(۲) دسته دوم</td></tr><tr><td>(پ) به کمال رسیدگان در فلسفه استدلالی</td><td>(۳) دسته سوم</td></tr><tr><td></td><td>(۴) دسته چهارم</td></tr></table>						ستون (A)	ستون (B)	(الف) به کمال رسیدگان در صور برهانی	(۱) دسته اول	(ب) جویندگان معرفت	(۲) دسته دوم	(پ) به کمال رسیدگان در فلسفه استدلالی	(۳) دسته سوم		(۴) دسته چهارم	۱/۵
ستون (A)	ستون (B)																
(الف) به کمال رسیدگان در صور برهانی	(۱) دسته اول																
(ب) جویندگان معرفت	(۲) دسته دوم																
(پ) به کمال رسیدگان در فلسفه استدلالی	(۳) دسته سوم																
	(۴) دسته چهارم																
۵	سفرهای چهارگانه ملاصدرا را در کتاب اسفار اربعه مشخص کنید. <table><tr><td>(الف).....</td><td>←</td><td>(ب).....</td><td>←</td><td>(پ).....</td><td>←</td><td>(ت).....</td></tr></table>						(الف).....	←	(ب).....	←	(پ).....	←	(ت).....	۱			
(الف).....	←	(ب).....	←	(پ).....	←	(ت).....											

ردیف	سؤالات	نمره
۶	جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. (الف) جهان و اشیای جهان از نظر هراکلیتوس ظهور ..... هستند. (ب) دومین مرحله عقل را ..... می گویند که عقل مفاهیم و قضایای بدیهی را درک می کند. (پ) شیوه تفکر فلسفی ارسطو را که استدلالی بود ..... می خواندند. (ت) فارابی کتاب «الجمع بین رأی الحکیمین» را برای پیدا کردن نقاط مشترک ..... و ..... نوشت. (ث) از نظر ابن سینا عالم طبیعت به عنوان یک ..... طبع و ذاتی دارد که منشأ تحولات است. (ج) حکمت متعالیه نتیجه تکامل دو مشرب فلسفی ..... و ..... است. (چ) میرداماد که استاد ملاصدرا بود، نظریه ..... را پسندید و به کار برد.	۲/۲۵
	به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.	
۷	از نظر فلاسفه الهی جایگاه فرشتگان موجود در کتاب های آسمانی، کجاست؟	۵/۰
۸	دو شکل مخالفت با عقل در جهان اسلام چگونه شکل گرفت؟	۵/۰
۹	حیات تعلقی مسلمانان از چه زمانی در عالم اسلام شروع شد؟	۵/۰
۱۰	از نظر ابن سینا، خداوند عالم طبیعت را چگونه به وجود آورده است؟	۵/۰
۱۱	سهروردی سیر و سلوک روحانی و قلبی را بدون تربیت عقلانی چگونه می بیند؟	۵/۰
۱۲	دو کتاب از نوشته های ملاصدرا را نام ببرید.	۵/۰
۱۳	یکی بودن مفهوم وجود در همه اشیا به چه معناست؟	۵/۰
۱۴	دو کتابی را که حاصل مذاکرات کربن با علامه طباطبایی است، نام ببرید.	۵/۰
	به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.	
۱۵	عقل عملی و عقل نظری را توضیح دهید.	۱
۱۶	نظر فیلسوفان مسلمان در مورد استدلال عقلی، شهود و وحی چیست؟	۵/۱
۱۷	«گسترش مباحث اعتقادی میان مسلمانان» را به عنوان یکی از زمینه های رشد فلسفه توضیح دهید.	۵/۱
۱۸	حکمت از نظر یک فیلسوف مشائی مانند ابن سینا را تعریف کنید.	۵/۱
۱۹	مراتب داشتن وجود را که باعث کثرت در آن می شود، توضیح دهید.	۵/۱
	سر بلند و پیروز باشید.	جمع نمره ۲۰

صفحات پاسخ

موضوع آزمون

۲۱

آزمون

۶۱

جامع (۱) - شبیه ساز نهایی

امتحان نهایی: فلسفه ۲		رشته: ادبیات و علوم انسانی - علوم و معارف اسلامی		تألیفی		مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	
ردیف	سؤالات						نمره
۱	تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط است. الف) در قضیه «انسان جسم است» حمل جسم بر انسان نیازمند دلیل نیست. ب) فیلسوفان به صورت کلی می گویند اصل سنخیت مانند اصل علّیت اصلی عقلی است. پ) از دیدگاه کانت نفس مجرد که سعادتش در رعایت اصول اخلاقی است، موجودی غیرمادی و جاودانه است. ت) فیلسوفان یونان باستان تنها به کاربرد عقل به عنوان موجودی غیرمادی و متعالی اشاره کرده اند. ث) نتیجه حیات علمی، حیات فلسفی است که این هر دو خودشان وابسته به حیات عقلی هستند. ج) از دیدگاه ملاصدرا می توان با کثرت نور، کثرت وجود را هم به درستی توضیح داد.						۱/۵

ردیف	سؤالات	نمره				
۲	<p>گزینه مناسب را انتخاب کنید.</p> <p>الف) رخ دادن حوادث پیش‌بینی نشده و منطقی بودن آن کدام معنی اتفاق را بیان می‌کند؟ (۱) معنای سوم (۲) معنای چهارم</p> <p>ب) از نظر افلاطون خداوند در مقام ذات خود چه نامیده می‌شود؟ (۱) دمیورژ (۲) مثال خیر</p> <p>پ) از دیدگاه فارابی مهم‌ترین مقدمه برای اثبات وجود خداوند چیست؟ (۱) نیازمندی معلول به علت (۲) ابطال تسلسل نامتناهی</p> <p>ت) در اندیشه حکیمان ایران باستان، خداوند جهان را بر اساس کدام مورد آفریده است؟ (۱) علم و قدرت (۲) عقل و خرد</p> <p>ث) از نظر شیخ اشراق موجودات شوق رسیدن به کجا را در خود دارند؟ (۱) مشرق محض (۲) نورالانوار</p> <p>ج) کتاب‌های «اصول فلسفه و روش رئالیسم» و «مصباح الهدایه» به ترتیب از کدام فیلسوفان اسلامی هستند؟ (۱) علامه طباطبائی - امام خمینی (۲) امام خمینی - علامه طباطبائی</p>	۱/۵				
۳	<p>با توجه به کلمات داخل کادر، دیدگاه‌های زیر مربوط به کدام‌یک از فلاسفه است؟ (یک کلمه اضافه است.)</p> <p>هیوم - تجربه‌گرایان - دکارت - ابن‌سینا</p> <p>الف) درک علّیت به صورت فطری ب) درک علّیت بر اساس اصل امتناع اجتماع نقیضین پ) درک ضرورت علّیت بر مبنای حس و تجربه</p>	۰/۷۵				
۴	<p>با توجه به معانی اتفاق، هر یک از موارد ستون (A) با یکی از موارد ستون (B) ارتباط دارد. آن را مشخص کنید. (در ستون (B)، یک مورد اضافه است.)</p> <table><tr><th>ستون (A)</th><th>ستون (B)</th></tr><tr><td>الف) معنای دوم اتفاق (نفی سنخیت) ب) معنای سوم اتفاق (نفی غایت) پ) معنای چهارم اتفاق (نفی پیش‌بینی)</td><td>۱) تکامل موجودات در طبیعت ۲) روییدن گندم در صورت بذرافشانی جو ۳) باریدن باران بدون وجود ابر در آسمان ۴) دیدن دوست قدیمی در خیابان</td></tr></table>	ستون (A)	ستون (B)	الف) معنای دوم اتفاق (نفی سنخیت) ب) معنای سوم اتفاق (نفی غایت) پ) معنای چهارم اتفاق (نفی پیش‌بینی)	۱) تکامل موجودات در طبیعت ۲) روییدن گندم در صورت بذرافشانی جو ۳) باریدن باران بدون وجود ابر در آسمان ۴) دیدن دوست قدیمی در خیابان	۰/۷۵
ستون (A)	ستون (B)					
الف) معنای دوم اتفاق (نفی سنخیت) ب) معنای سوم اتفاق (نفی غایت) پ) معنای چهارم اتفاق (نفی پیش‌بینی)	۱) تکامل موجودات در طبیعت ۲) روییدن گندم در صورت بذرافشانی جو ۳) باریدن باران بدون وجود ابر در آسمان ۴) دیدن دوست قدیمی در خیابان					
۵	<p>مشخص کنید حوزه هر کدام از موضوعات زیر به کدام فعالیت عقل مربوط است؟ (عقل نظری - عقل عملی)</p> <p>الف) دو به علاوه دو می‌شود چهار. ب) دروغ چراغی بی‌فروغ است. پ) برای رفع فقر باید رشد اقتصادی را بیشتر کنیم.</p>	۰/۷۵				
۶	<p>مراحل رشد عقل از دیدگاه فلاسفه مسلمان را با توجه به نمودار زیر کامل کنید.</p> <p>الف) عقل هیولایی ← ب)..... ← پ)..... ← ت).....</p>	۰/۷۵				
۷	<p>جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.</p> <p>الف) از نگاه فلسفی، آب (هیدروژن و اکسیژن) موجودی ..... است که دو مفهوم وجود و ماهیت از آن انتزاع می‌شود. ب) موجوداتی مثل «درخت»، «فرشته» و «عقل» با نظر به ذات آن‌ها ..... نامیده می‌شوند. پ) اگر مه‌بانگ را یک اصل علمی بپذیریم، ما معنای ..... اتفاق را پذیرفته‌ایم. ت) از دیدگاه دیوید هیوم مهم‌ترین برهان خداشناسی برهان ..... است. ث) از نظر اوگوست کنت نقش عقل در تأسیس فلسفه ..... است. ج) تفاوت مدینه فاضله و مدینه جاهله در فلسفه فارابی به ..... آن مربوط می‌شود. چ) مهم‌ترین اصل فلسفی در نظر ملاصدرا اصل ..... است.</p>	۳/۵				

ردیف	سؤالات	نمره
	به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.	
۸	از در نظر گرفتن هر موجود، دو چیزی که در ذهن شکل می‌گیرد چیست؟	۵/۰
۹	رابطهٔ امکانی میان موضوع و محمول چیست؟ مثال بزنید.	۵/۰
۱۰	اشتراک نظر فلاسفهٔ مسلمان و دکارت در مورد اصل علیت و منشأ آن چیست؟	۵/۰
۱۱	برهان‌های فلسفی ارسطو برای اثبات وجود خدا را نام ببرید.	۵/۰
۱۲	واجب‌الوجود بالغیر چگونه به وجود آمده است؟	۵/۰
۱۳	از نظر فلاسفهٔ مسلمان خداوند در عالم عقل چه نامیده می‌شود؟	۵/۰
۱۴	در نهضت ترجمهٔ متون، مهم‌ترین فیلسوف چه کسی است؟	۵/۰
۱۵	از نظر سهروردی نورالانوار بیان‌گر چه موجودی است؟	۵/۰
	به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.	
۱۶	بحث در مورد خداوند از نظر فلاسفهٔ مختلف تا چه زمانی فلسفی است؟	۱
۱۷	نظر اوگوست کنت در مورد نقش عقل را در شناخت توضیح دهید.	۱
۱۸	از نظر فارابی ریاست مدینهٔ فاضله باید بر عهدهٔ چه کسی باشد؟	۱
۱۹	نظر ابن‌سینا در مورد عالم طبیعت را بنویسید.	۲۵/۱
۲۰	چگونه می‌توان بر اساس حکمت متعالیه تکرر در عالم را توضیح داد؟	۲۵/۱
۲۱	تلاش علامه طباطبایی برای پاسخ‌گویی به فلسفه‌های جدید و ماتریالیستی را توضیح دهید.	۱
	سربلند و پیروز باشید.	جمع نمره ۲۰

صفحات پاسخ

موضوع آزمون

۲۲

آزمون

۶۲

جامع (۲) - شبیه‌ساز نهایی

امتحان نهایی: فلسفه ۲		رشته: ادبیات و علوم انسانی - علوم و معارف اسلامی		تألیفی		مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	
ردیف	سؤالات						نمره
۱	تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط است. الف) وجود وجه اختصاصی موجودات است و ماهیت وجه مشترک آن‌ها. ب) از نظر فلاسفهٔ مسلمان اصل علیت یک قاعدهٔ عقلی است و از تجربه به دست نمی‌آید. پ) دیوید هیوم مهم‌ترین برهان فلسفی را برهان نظم می‌داند که توانایی اثبات وجود خدا را ندارد. ت) از نظر فیلسوفان عقل به عنوان دستگاه تفکر در استدلال به صورت یک استعداد در وجود کودکان قرار دارد. ث) مورخان علم نشان داده‌اند که حیات تعقلی مسلمانان با ظهور اسلام و تشکیل جامعهٔ اسلامی آغاز شده است. ج) در سفر از حق به سوی خلق همراه با حق، سالک به سوی خلق باز می‌گردد و هر چیز را جلوهٔ خداوند می‌بیند.						۱/۵
۲	گزینهٔ مناسب را انتخاب کنید. الف) معنای اول اتفاق چیست؟ ب) برهان درجات کمال ارسطو بر چه چیزی استوار است؟ ج) وجود حرکت در طبیعت د) عدم وجود رابطهٔ ضروری میان پدیده‌ها ه) عدم وجود سنخیت میان اشیا و آثار آن‌ها و) مقایسهٔ موجودات با یکدیگر						۱/۵

۶ سه حالت: وجوب - امکان - امتناع (۵/۵) (ذکر دو مورد کافی است)

۷ با بودن علت آن (۵/۵)

۸ فارابی و ابن سینا (۵/۵)

۹ به واسطه علت خود (۵/۵)

۱۰ هنگامی که برای موضوع خود ضروری نباشد (۵/۲۵)، یعنی هم می تواند آن را

بپذیرد و هم می تواند نپذیرد (۵/۲۵)، یعنی این موضوع خود حالت امکان دارد. (۵/۵)

۱۱ منظور این است که انسان می تواند باشد و می تواند نباشد (۵/۵). ذات وی به

گونه ای نیست که حتماً باشد و همچنین ذات وی به گونه ای نیست که حتماً نباشد. (۵/۵)

۱۲ باید وجود را به عنوان یک محمول برای آن در نظر بگیریم و ببینیم

(۵/۵) که از لحاظ آن محمول که وجود است چه نسبتی با شیء پیدا می کند. آیا

موجود است؟ آیا موجود نیست؟ (۵/۵)

پاسخ آزمون (۳) - درس سوم (۱)

۱ الف) نادرست - علت رابطه وجودی است اما نه مثل دوستی که باید

دو طرف باشند، سپس دوستی بین آن ها شکل بگیرد. ب) نادرست - هیوم تنها

تجربه گرایی است که نظرش در مورد علت با بقیه متفاوت است. او در کل

ضرورت اصل علت را رد می کند. پ) نادرست - از نظر فیلسوفان مسلمان

انسان به طور مادرزادی اصل علت را درک نمی کند (برخلاف نظر دکارت) بلکه

اصل امتناع اجتماع نقیضین را درک می کند. ت) درست - نادرست - اصل

سنخیت مربوط به ضرورت وابستگی علت و معلول نیست بلکه مربوط به این

است که علت و معلول از یک سنخ هستند و هر چیزی علت هر چیزی نیست.

ج) نادرست - این گزاره نشانه پذیرش اصل ضرورت علی و معلولی است نه

اصل سنخیت. (هر مورد ۵/۲۵)

۲ الف) ب) ۱) ب) ۱) پ) ۲) - رابطه وجودی یعنی رابطه ای که در آن یکی

به دیگری وجود می دهد. (هر مورد ۵/۲۵)

۳ الف) ب) ۲) ب) ۱) پ) ۴ (هر مورد ۵/۲۵)

۴ الف) مصادیق ب) تجربه انسان پ) هیوم ت) مادرزادی (بدو تولد) ث)

امتناع اجتماع نقیضین ج) سنخیت (هر مورد ۵/۲۵)

۵ قاعدة عقلی (۵/۵)

۶ یعنی وجود یک چیز با عدم آن جمع نمی شود و یک چیز نمی تواند هم

خودش باشد و هم غیر خودش. (۵/۵)

۷ پس از شکل گیری ذهن و درک اصل امتناع اجتماع نقیضین (۵/۵)

۸ اصل سنخیت (۵/۵)

۹ دکارت درک اصل علت را فطری و مادرزادی می داند ولی فیلسوفان

مسلمان نه! (۵/۵)

۱۰ رابطه علت یک رابطه وجودی است، یعنی وجود یک چیز ضرورتاً

وابسته به وجود دیگری است (۵/۵) و اگر علت باشد، معلول هم هست نه مثل

رابطه دوستی که باید هر دو طرف باشند بعد شکل بگیرد. (۵/۵)

۱۱ هیوم می گوید با مشاهده یک معلول مثلاً طلوع خورشید و روشن شدن زمین،

در ذهن ما چنین منعکس می شود (۵/۵) که یک رابطه ضروری میان طلوع خورشید

و روشن شدن زمین وجود دارد. او این انعکاس ذهنی را تداعی می خواند. (۵/۵)

۱۲ دکارت معتقد بود اصل علت بدون دخالت تجربه به دست می آید (۵/۵)

و جزو اصول اولیه ای است که انسان آن را به طور فطری درک می کند. (۵/۵)

پاسخ آزمون (۱) - درس اول

۱ الف) درست ب) درست پ) نادرست - نکته مهم: وجه اختصاصی

موجودات ماهیت و وجه مشترک بین موجودات، هستی آن هاست. ماهیت ویژگی های

یک موجود است. پس همواره مختص به خود اوست و مشترک با دیگری نیست!

ت) درست ث) درست - یادتان باشد اگر حملی نیازمند دلیل نباشد، یعنی حمل

ضروری است و حمل ضروری حمل ماهیت بر خودش است. (هر مورد ۵/۲۵)

۲ الف) ۲) - انسان تنها موجود بودن را در اشیا می بیند. ویژگی های یک

شیء را هم ذهن انسان می سازد. ب) ۱) پ) ۲) - «این چیست؟» اشاره

می کند که چیزی هست ولی نمی دانم چه ویژگی هایی دارد؟ (هر مورد ۵/۲۵)

۳ الف) ۴) ب) ۱) پ) ۵) ت) ۳ (هر مورد ۵/۲۵)

۴ الف) خداشناسی ب) هستی داشتن (موجود بودن) - چیستی داشتن پ)

نسبت ت) علم (دانش) ث) ذاتیات (هر مورد ۵/۲۵)

۵ نسبت میان وجود و ماهیت (۵/۵)

۶ مغایرت وجود و ماهیت (۵/۵)

۷ این دلیل ممکن است از طریق حس و تجربه شناسایی شود یا از طریق

عقل محض. (۵/۵)

۸ توماس آکوئیناس (۵/۵)

۹ مغایرت وجود و ماهیت (۵/۵)

۱۰ به این معنا نیست که آن ها دو جزء از یک موجودند که با هم ترکیب یا

جمع شده اند (۵/۵)، آن گونه که اکسیژن و هیدروژن دو جزء تشکیل دهنده آب

هستند. (۵/۵)

۱۱ انسان به وسیله ناطق تعریف شده است و چیستی او را تشکیل می دهد

و بیان کننده ذات و حقیقت انسان می باشد (۵/۵)، یعنی ذات انسان چیزی جز

همان ناطق نیست، پس دلیل نیازمند دلیل نیست. (۵/۵)

۱۲ زیرا وجود داشتن جزء ذات درخت نیست و ذات و حقیقت آن را نشان

نمی دهد. (۵/۵) پس برای حمل آن نیازمند دلیل هستیم. (۵/۵)

پاسخ آزمون (۲) - درس دوم

۱ الف) نادرست - مربع سه ضلعی متمتع الوجود است چون مربع حتی در

ذهن هم نمی تواند سه ضلعی باشد! ب) نادرست - اشیا ی موجود (به جز خداوند)

به اعتبار علتشان واجب الوجود هستند، یعنی واجب الوجود بالغیر هستند. پ)

نادرست - نسبت فرد بودن با هشت امتناعی است چون امکان ندارد حتی در ذهن

هشت فرد باشد. ت) نادرست - حمل وجود بر سیاه و سفید امکانی است، یعنی

چیزی ممکن است سیاه و سفید باشد. ث) درست (هر مورد ۵/۲۵)

۲ الف) ۱) - شکل بودن مانند حیوان بودن از ذاتیات است. ب) ۲) پ)

۱) - اگر در خارج نباشد، واجب الوجود نیست چون واجب الوجود، یعنی الان

موجود است. (هر مورد ۵/۲۵)

۳ الف) ۲) ب) ۴) پ) ۳) ت) ۱ (هر مورد ۵/۲۵)

۴ الف) امکانی ب) ممکن الوجود پ) واجب الوجود ت) وجود ث)

ممکن الوجود ج) ممکن الوجود (هر مورد ۵/۲۵)

۵ وجود علت (۵/۵)

۴ الف) حیات معنوی - حیات جسمانی ب) نور هستی پ) تسلسل ت) خداوند ث) ارتباط (هر مورد ۰/۲۵)

۵ باطل بودن تسلسل (۰/۵)

۶ امکان و وجوب (۰/۵)

۷ دو قسم: واجب‌الوجود بالذات، واجب‌الوجود بالغير (۰/۵)

۸ دو گونه: مستقل، وابسته (۰/۵)

۹ تا وقتی که از روش فلسفه یعنی استدلال عقلی استفاده کند. (۰/۵)

۱۰ مقدمه ۱: وقتی به موجودات این جهان نگاه می‌کنیم، می‌بینیم این موجودات در ذات خود به نسبت به وجود و عدم مساوی هستند. (۰/۲۵)

مقدمه ۲: ممکن‌الوجود بالذات برای اینکه از تساوی میان وجود و عدم بیرون آید، نیازمند علّتی است. (۰/۲۵)

نتیجه: موجودات جهان به واجب‌الوجودی بالذات وابسته‌اند که آن‌ها را از حالت امکانی خارج کند. (۰/۵)

۱۱ اگر بخواهد سلسله علّت‌ها بی‌نهایت باشد، به معنی آن است که باید بی‌نهایت پدیده موجود باشند (۰/۵) تا نوبت به معلول پیش روی ما برسد و چنین چیزی امکان‌پذیر نیست. (۰/۵)

۱۲ موجودات پیرامون ما عین وابستگی هستند که باید به موجودی وصل باشند (۰/۵) که آن موجود در ذات خود نیازی به غیر نداشته باشد. پس موجودات این جهان وابسته به موجودی بی‌نیاز و غیروابسته هستند. (۰/۵)

پاسخ آزمون (۸) - نیمسال اول (۱)

۱ الف) درست - به این دانش و دانستن، واقع‌گرایی می‌گوییم. ب) درست پ) درست - مصداق‌های علّیت از تجربه به‌دست می‌آیند. ت) درست ث) درست ج) نادرست - لازمه اصل علّیت ارتباط و پیوستگی میان هر شیء و منشأ آن است. (هر مورد ۰/۲۵)

۲ الف) (۱) - وجه مشترک هستی و وجه اختصاصی موجودات عالم ماهیت است. ب) (۲) پ) (۱) ت) (۱) ث) (۱) (هر مورد ۰/۵)

۳ الف) تجربه‌گرایان ب) هیوم پ) فلاسفه مسلمان (هر مورد ۰/۵)

۴ الف) ۲ ب) ۳ پ) ۱ (هر مورد ۰/۵)

۵ الف) توماس آکوئیناس ب) وجودی پ) سنخیت ت) عقلاً ث) تجربه‌های ج) مرزا (هر مورد ۰/۲۵)

۶ امکانی (۰/۵)

۷ دلیل در ذهن همان علّت است. (۰/۵)

۸ سنخیت علّت و معلول (۰/۵)

۹ معنی سوم (۰/۵)

۱۰ زیرا آن‌ها دلایل عقلی هستند. (۰/۵)

۱۱ اثبات وجود اخلاق و اختیار در انسان (۰/۵)

۱۲ وابستگی کامل (۰/۵)

۱۳ فرد جهان را غایتمند بدانند و این غایتمندی را توضیح دهد. (۰/۵)

۱۴ توجه به رابطه میان اعتقاد به خدا و معناداری زندگی (۰/۵)

۱۵ برای اینکه مفهوم وجود را بر مفهوم انسان حمل کنیم (۰/۵)، نیازمند دلیل هستیم تا بتوانیم بگوییم انسان موجود است (۰/۵). حال ممکن است این دلیل از طریق حس و تجربه‌شناسایی شود یا از طریق عقل محض. (۰/۵)

۱۶ رابطه علّیت یک رابطه وجودی است (۰/۵)، یعنی وجود یک چیز ضرورتاً وابسته به وجود دیگری است و اگر علّت باشد (۰/۵)، معلول آن هم حتماً خواهد بود و اگر علّت نباشد، معلول هم نخواهد بود. این رابطه با روابط دیگری که میان موجودات برقرار است، تفاوت دارد. (۰/۵)

۱۷ اگر مجموعه عواملی را که یک پدیده به وجود می‌آورند، در نظر بگیریم، این مجموعه را علّت تامّه می‌گوییم (۰/۵). هر کدام از آن علّت‌ها (عوامل) را علّت ناقصه نامگذاری می‌کنیم. مثلاً برای پرورش گل باید مجموعه علّت‌ها نور خورشید، آب، خاک و ... باشند که به آن‌ها علّت تامّه می‌گویند (۰/۵) و به هر یک از آن‌ها مثل خاک و ... علّت ناقصه می‌گویند. (۰/۵)

۱۸ اگر موجودات را با یکدیگر مقایسه کنیم، یکی را خوب و دیگری را خوب‌تر می‌دانیم (۰/۵). هر جا که یک خوب و خوب‌تر هست، خوب‌ترین و بهترین نیز هست. (۰/۵)

نتیجه: حقیقتی که خوب‌ترین و بهترین باشد، همان واقعیت الهی است. (۰/۵)

۱۹ مقدمه اول: در جهان پیرامون ما اشیایی هستند که وجودشان از خودشان نیست و معلول چیزهای دیگرند. (۰/۲۵)

مقدمه دوم: هر چیزی که وجودش از خودش نباشد، علّتی مقدّم بر خود دارد که به او وجود می‌دهد. (۰/۲۵)

مقدمه سوم: سلسله علّت‌ها تا بی‌نهایت نمی‌تواند ادامه پیدا کند زیرا تسلسل علل محال است. (۰/۲۵)

نتیجه: سلسله علّت‌های جهان به علّتی منتهی می‌شود که خودش نیازمند علّت است. (۰/۲۵)

پاسخ آزمون (۹) - نیمسال اول (۲)

۱ الف) نادرست - این حرف در مورد پدیده‌ها درست است. یک موجود است که به واسطه خودش واجب‌الوجود است. ب) درست پ) درست ت) نادرست - ارسطو خداوند را تغییرناپذیر می‌داند. ث) درست (هر مورد ۰/۲۵)

۲ الف) (۱) ب) (۲) پ) (۱) ت) (۲) ث) (۱) (هر مورد ۰/۵)

۳ الف) افلاطون ب) سقراط پ) ارسطو (هر مورد ۰/۲۵)

۴ الف) ۳ ب) ۲ پ) ۱ (هر مورد ۰/۵)

۵ الف) امتناع ب) وجوب پ) امتناع ت) امکان (هر مورد ۰/۲۵)

۶ الف) وجود - ماهیت ب) وجوب علیّی پ) تداعی ت) علّیت ث) ایمان ج) تسلسل ج) ذات (هر مورد ۰/۲۵)

۷ یعنی در ذهن تفاوت دارند. (۰/۵)

۸ زیرا جسم بودن ماهیت انسان است. (۰/۵)

۹ ممکن‌الوجودی که به واسطه علّت واجب شده است (۰/۵)

۱۰ علّت به وجود آورنده چیز دیگری است. (۰/۵)

۱۱ عدم وجود هدف و غایت در جهان (۰/۵)

۱۲ بحران معناداری زندگی انسان (۰/۵)

۱۳ دو قسم: بالذات و بالغير (۰/۵)

۱۴ برهان کامل‌تری است. (۰/۵)

۱۵ برای حمل یک چیز بر ذات خودش نیازمند دلیل نیستیم (۰/۵). مثلاً انسان حیوان ناطق است نیازمند دلیل نیست اما حمل وجود بر انسان دلیل می‌خواهد (۰/۵). از مقایسه این دوقضیه می‌توان فهمید که وجود با ماهیت تفاوت است چون در حمل متفاوت است. (۰/۵)

۱۶ علّیت رابطه وجودی است (۵/۵)، یعنی علّت به معلول وجود می‌دهد و معلول در وجود خویش وابسته به علّت است (۵/۵) و تا علّت نباشد آن هم هستی نمی‌یابد و موجود نمی‌شود. (۵/۵)

۱۷ وجوب علّی و معلولی یعنی آنچه به معلول ضرورت وجود می‌دهد (۵/۵)، علّت است زیرا معلول با قطع نظر از علّت امکان ذاتی دارد و ذات و ماهیتش نسبت به وجود و عدم تساوی است (۵/۵). با آمدن علّت، وجود معلول هم ضرورت می‌یابد (۵/۵).

۱۸ ما موجودات را که بررسی می‌کنیم، می‌بینیم برخی خوب و خوب‌تر هستند. (۵/۵) هرچا خوب و خوب‌تر هست، خوب‌ترین و بهترین نیز موجود است (۵/۵). خداوند همان وجود خوب‌ترین بهترین است. (۵/۵)

۱۹ (۱) موجودات اطراف ما وجودشان عین وابستگی و نیاز به دیگری است. (۵/۵) (۲) موجودات وابسته باید به وجودی متصل باشند که در ذات خود نیازمند دیگری نیست. (۵/۵) نتیجه: پس موجودات این جهان وابسته به وجودی بی‌نیاز و غیروابسته هستند. (۵/۵)

پاسخ آزمون (۱۱) - نیمسال اول (۴)

۱ الف) درست - تفاوت این دو امر در ذهن قابل درک است. ب) درست پ) درست - البته این نظر حکمای مسلمان است. ت) نادرست - از نظر افلاطون، خداوند در مقام ذات همان مثال خیر است. ث) درست (هر مورد ۵/۲۵)

۲ الف) (۱) ب) (۲) پ) (۱) ت) (۲) ث) (۲) (هر مورد ۵/۵)

۳ الف) دموکریتوس ب) نظریه زیست‌شناسی پ) نظریه مه‌بانگ (هر مورد ۵/۵)

۴ الف) نیازمند دلیل است. ب) نیازمند دلیل است. پ) نیازمند دلیل نیست. ت) نیازمند دلیل است. (هر مورد ۵/۲۵)

۵ الف) هستی ب) تداعی پ) چهارم ت) معناداری ث) عقلی ج) وجوب - امکان ج) مستقل - وابسته (هر مورد ۵/۲۵)

۶ دو جنبه: چیستی و هستی (۵/۵)

۷ یعنی در ذات خود نسبت به وجود و عدم مساوی است. (۵/۵)

۸ رابطه علّیت رابطه وجوب‌بخشی است که باید حتماً یک طرف موجود باشد تا طرف دیگر به وجود بیاید اما دوستی این‌گونه نیست. (۵/۵)

۹ وجوب علّی و معلولی یعنی ضرورتی که از ناحیه علّت برای معلول ایجاد می‌شود. (۵/۵)

۱۰ به هر کدام از مجموعه عوامل به وجود آمدن یک شیء، علّت ناقصه می‌گوییم. (۵/۵)

۱۱ حرکت (۵/۵)

۱۲ اخلاق (۵/۵)

۱۳ یکپارچه متعلّق به ذات الهی است و از خود هیچ استقلالی ندارد. (۵/۵)

۱۴ دکارت معتقد بود که اصل علّیت بدون دخالت تجربه به‌دست می‌آید (۵/۵) و جزء اصول اولیه‌ای است که انسان آن را به طور فطری درک می‌کند (۵/۵)، یعنی هر انسانی با درکی از علّیت به دنیا می‌آید. (۵/۵)

۱۶ هیوم معتقد است که ذهن انسان از روی تجربه نمی‌تواند ضرورت وابستگی علّت و معلول را درک کند (۵/۵). انسان همواره به لحاظ تجربی اتفاقات پشت سر هم را می‌بیند که برایش تداعی شده است (۵/۵) و این تداعی حالتی ذهنی است. (۵/۵)

۱۷ معنی دوم اتفاق به معنی نفی اصل سنخیت است (۵/۵)، یعنی ممکن است از هر چیزی، چیز دیگری به وجود آید که معقول نیست (۵/۵). معنی چهارم اما به معنی رخدادهای پیش‌بینی نشده‌ای است که ما در مورد منشأ آن‌ها علم نداریم. (۵/۵)

۱۸ مقدمه اول: در جهان حرکت وجود دارد که نیازمند محرک است. (۵/۵) مقدمه دوم: سلسله محرک‌ها نمی‌تواند تا بی‌نهایت ادامه یابد چون تسلسل محال است. (۵/۵) نتیجه: محرکی در جهان است که او حرکت ندارد که خداوند است. (۵/۵)

۱۹ (۱) وقتی به موجودات جهان می‌نگریم، می‌بینیم در ذات خود نسبت به وجود و عدم مساوی هستند و ذاتاً ممکن‌الوجودند. (۵/۵) (۲) ممکن‌الوجود بالذات برای خارج شدن از حالت تساوی نیازمند علّی است که خودش ممکن نباشد بلکه واجب باشد. (۵/۵) نتیجه: ممکن‌الوجودهای جهان به وجودی واجب وابسته‌اند که آن‌ها را از حالت امکان خارج می‌کند. (۵/۵)

پاسخ آزمون (۱۰) - نیمسال اول (۳)

۱ الف) نادرست - مفهوم هستی و چیستی دو مفهوم مختلف هستند نه یگانه. ب) درست پ) درست ت) درست ث) نادرست - ابن‌سینا این عشق را در هر چیزی می‌بیند. (هر مورد ۵/۲۵)

۲ الف) (۱) ب) (۲) پ) (۲) ت) (۲) ث) (۱) (هر مورد ۵/۲۵)

۳ الف) دکارت ب) ابن‌سینا پ) هیوم (هر مورد ۵/۵)

۴ الف) (۳ ب) ۴ پ) ۲ (هر مورد ۵/۵)

۵ الف) وجوب ب) امکان پ) امتناع ت) امکان (هر مورد ۵/۲۵)

۶ الف) مشترک - اختصاصی ب) ممکن‌الوجود پ) فلسفی ت) دمیورث ث) نامتناهی ج) وجدان ج) ضرورت (هر مورد ۵/۲۵)

۷ اکسیژن و هیدروژن با هم آب را به وجود می‌آورند اما هستی و چیستی برای شیء این‌طور نیستند. (۵/۵)

۸ مغایرت هستی و چیستی (ماهیت) (۵/۵)

۹ چیزی است که وجودش را از چیز دیگری می‌گیرد. (۵/۵)

۱۰ نفی سنخیت میان علّت و معلول (۵/۵)

۱۱ به شیوه‌ای عقلانی (۵/۵)

۱۲ برهان نظم (۵/۵)

۱۳ جهان را غایتمند بداند و این غایتمندی را توضیح دهد (۵/۲۵) - انسان را موجودی هدفمند بشناسد و این هدف را مشخص کند. (۵/۲۵)

۱۴ خدایی که خالق هستی است و جهان را بر اساس حکمت و عدل آفریده است. (۵/۵)

۱۵ برای اینکه «انسان موجود است» را حمل کنیم، نیازمند دلیل هستیم (۵/۵). چه دلیل تجربی یا عقلانی. اما برای گزاره «انسان حیوان ناطق است» نیازمند دلیل نیستیم (۵/۵) زیرا که حیوان ناطق ماهیت و ذات انسان است (۵/۵).